

МІЖНАРОДНІ ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ МІГРАНТІВ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Т. В. КОЖУХОВА, кандидат економічних наук
(Криворізький економічний інститут ДВНЗ
«Криворізький національний університет»)

Анотація. *Мета статті – розкрити значення міжнародних грошових переказів мігрантів як одного із джерел фінансування сталого розвитку та дослідження проблем доступності фінансових послуг із грошових переказів. Розкрито значення грошових переказів мігрантів як основного джерела зовнішніх коштів для країн, що розвиваються. Визначено проблеми доступності фінансових послуг із грошових переказів мігрантів, які полягають у недостатньому розвитку фінансової інфраструктури для здійснення переказів і високій вартості цієї послуги. Необхідно розширювати доступ до фінансових послуг, скорочувати ціновий розрив між коридорами міжнародних грошових переказів. Зниження середньої світової вартості грошових переказів допоможе країнам, що розвиваються, досягти стійкого та збалансованого розвитку.*

Ключові слова: міжнародні грошові перекази, сталий розвиток, фінансування, фінансова інфраструктура.

Одним із головних питань, що стоять перед світовим співтовариством у галузі сталого розвитку, є недопущення ще однієї глобальної фінансової кризи, ризик виникнення якої ще великий. Важливим і стабільним джерелом зовнішнього фінансування економічного розвитку є міжнародні грошові перекази мігрантів. У стратегічному підході до фінансування сталого розвитку, розробленому Міжурядовим комітетом експертів із фінансування сталого розвитку, запропоновано здійснювати мобілізацію приватних фінансових ресурсів, частиною яких є грошові перекази мігрантів, для спрямування коштів на цілі інвестицій [1]. Тому необхідно забезпечити доступність фінансових послуг із міжнародних грошових переказів мігрантів.

Значення грошових переказів як важливого джерела зовнішнього фінансування країн, що розвиваються, і країн із перехідною економікою, досліджувалося багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими. Вплив грошових переказів мігрантів на економіку країн-реципієнтів розглядали Л. О. Курій [2], О. А. Малиновська [3], Н. В. Мельникова, О. А. Поліщук, В. П. Табунчик, Л. С. Томашик [4],

Ю. О. Цевух. Заходи заохочення та ефективного використання грошових переказів трудових мігрантів розкриті Н. Л. Побулавець. Світові тенденції в потоках грошових переказів мігрантів досліджували Л. Овчарова [5], В. Бодєко, Л. Хоменко. Проте необхідно досліджувати проблеми забезпечення доступності фінансових послуг із проведення міжнародних грошових переказів мігрантів для досягнення сталого розвитку.

Мета статті полягає в розкритті значення міжнародних грошових переказів мігрантів як одного із джерел фінансування сталого розвитку та дослідження проблем доступності фінансових послуг із грошових переказів.

Грошові перекази мігрантів є основним джерелом зовнішніх коштів для країн, що розвиваються. При цьому обсяг врахованих грошових переказів в такі країни майже втричі перевищує обсяг офіційно наданої допомоги з метою розвитку – програми пільгового кредитування країн міжнародними фінансовими інститутами і нерідко перевищує обсяг приватної заборгованості та портфель цінних паперів. Обсяги грошових переказів є значно більшими, ніж загальні прямі іноземні інвес-

тиції. Для багатьох країн із слабким платіжним балансом міжнародні грошові перекази мігрантів стають найважливішим джерелом надходжень [6]. Перевагами грошових переказів є те, що, на відміну від інших фінансових потоків, вони характеризуються стабільністю, відносною стійкістю до кризових явищ, антициклічно впливають на економіку [2, с. 162–164].

Л. С. Томашик вказує на необхідність розгляду грошових переказів із погляду величезного фінансового ресурсу. Оцінюючи вплив грошових переказів трудових мігрантів на соціально-економічне середовище, Л. С. Томашик зазначає, що зростання обсягів міграційного капіталу впливає на збільшення ВВП, розвиток підприємництва, пошук нових ринків, активізацію ринків нерухомості та розширення кредитування приватних підприємств [4, с. 30].

Л. О. Курій до основних механізмів впливу грошових переказів на розвиток країн походження мігрантів зараховує такі:

- грошові перекази стають важливим джерелом матеріального існування населення особливо в країнах, що розвиваються і проводять складні для суспільства макроекономічні реформи;
- грошові перекази позитивно впливають на поточний рахунок платіжного балансу;

- кошти мігрантів можуть стати ресурсом залучення в облігаційні позики, спрямовані на розвиток економіки;

- для багатьох країн-отримувачів грошових переказів останні стали ефективним інструментом боротьби з бідністю, набули характеру «самопомогги»;

- грошові перекази збільшують заощадження населення, сприяють активізації економічного розвитку;

- грошові перекази – засіб диверсифікації ризиків під час кризових періодів життєдіяльності домогосподарств [2, с. 163–164].

Експерти Світового банку очікують, що обсяг грошових переказів мігрантів до країн, що розвиваються, збільшиться у 2014 р. до 435 млрд дол. США, у 2015 році – до 454 млрд дол. США. Такий прогноз базується на прогнозованому темпі зростання ВВП країн-донорів грошових переказів. Обсяг світових потоків грошових переказів, що включають потоки у високорозвинені країни, очікується на рівні аналогічної тенденції – збільшення з 582 млрд дол. США 2014 р. до 608 млрд дол. США 2015 р. [6]. Фактичні та прогнозні потоки грошових переказів в країни, що розвиваються, представлені в табл. 1.

Експерти вважають, що справжній розмір грошових переказів, здійснених через офіційні та неофіційні канали, можливо, є більшим в 1,5 раза або навіть ще більше. Основні позиції в рейтингу країн-реципієнтів грошових

Таблиця 1

Фактичні та прогнозні потоки грошових переказів в країни, що розвиваються, млрд дол. США [6]

Країни	2012	2013	2014 прогноз	2015 прогноз	2016 прогноз	2017 прогноз
Усі країни світу	531	551	582	608	636	667
Країни з низьким рівнем доходу	33	34	37	39	41	44
Країни з середнім рівнем доходу	367	380	398	415	434	455
Країни з високим рівнем доходу	131	137	148	154	161	168
Країни, що розвиваються	400	414	435	454	475	499
Східна Азія і Тихоокеанський регіон	108	114	122	127	134	141
Європа та Центральна Азія	44	48	49	50	52	54
Латинська Америка і Карібський басейн	60	61	64	67	70	73
Близький Схід та Північна Африка	49	49	51	53	55	58
Південна Азія	108	111	117	123	129	136
Африка на південь від Сахари	31	32	33	34	36	38

переказів належать Індії, Китаю, Філіппінам, Мексиці, Нігерії, Єгипту, Арабським країнам, Пакистану, Бангладеш, В'єтнаму, Україні (рис. 1).

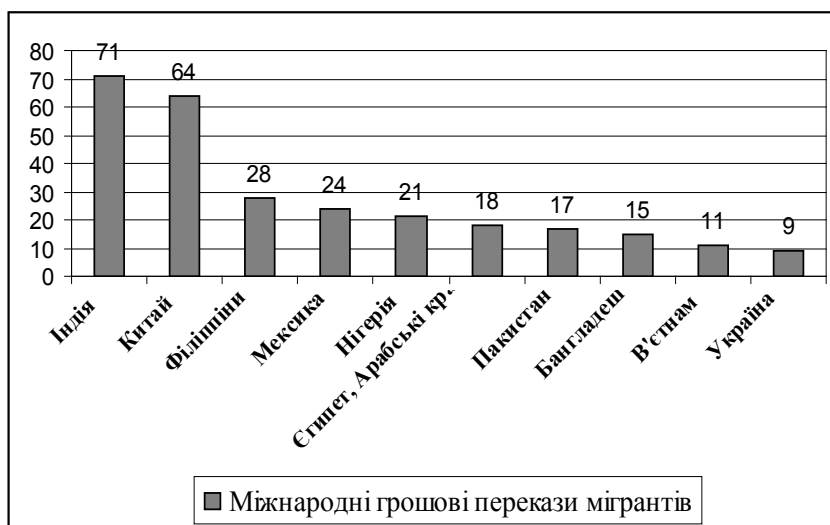

Рис. 1. Країни-реципієнти міжнародних грошових переказів у 2014 р., млрд дол. США [6]

Обсяги потоків грошових переказів визначаються не тільки зростанням обсягів міжнародної міграції, але й розвитком фінансової інфраструктури для здійснення переказів і вартістю цієї послуги.

За деякими оцінками Світового банку, 2,5 млрд дорослих знаходяться у «фінансовій ізоляції», тобто не мають доступу до офіційних банківських або фінансових послуг, і майже 80 % із них живуть менше ніж на 2 дол. США в день. Це перешкоджає досягненню цілей у галузі боротьби з бідністю. Світовий банк сформулював концепцію забезпечення до 2020 р. загальної доступності фінансових послуг за рахунок спільних зусиль урядів, які здійснюють реформи всередині країни, та ефективного використання технологій і даних для зниження витрат і ризиків, пов'язаних із фінансовими послугами. Необхідно розширювати доступність фінансових послуг для населення, проводити реформи, які допоможуть знизити витрати і ризики, які виникають у роботі з тими, хто не охоплений банківським обслуговуванням або не отримує повний спектр банківських послуг, а також здійснювати програми захисту прав і підвищення рівня обізнаності споживачів фінансових послуг, що могло б дати споживачам можливість користуватися новими послугами [7].

Крім проблеми розвитку фінансової інфраструктури та загальної доступності населення

країн, що розвиваються, та країн з низьким рівнем доходу до фінансових послуг, існує і проблема високої ціни на послуги грошового переказу. 2009 р. країни Великої двадцятки домовилися про зниження світової середньої вартості грошових переказів з 10 до 5 % протягом 5 років. Незважаючи на те, що терміни зі зниження закінчуються, вартість грошових переказів суттєво не зменшилася – середня вартість становить близько 8 %.

Для здійснення грошових переказів мігрантів використовуються три основні канали – банки, поштові служби та оператори міжнародних платіжних систем. Світова середня вартість відправлення грошових переказів у 2014 році, встановлена комерційними банками, становила 11,75 %, ціна встановлена поштовими службами – 5,06 %, ціна встановлена операторами міжнародних платіжних систем – 6,64 % [8].

Світова середня вартість міжнародних грошових переказів у деяких країнах світу представлена в табл. 2.

Існує також величезний ціновий розрив між коридорами потоків міжнародних грошових переказів, що з'єднують країни-донори й країни-реципієнти. У деяких коридорах вартість грошових переказів є дуже високою, тоді як в інших вона є занадто низькою. Наприклад, коридор Західна Азія → Індія є одним із

Таблиця 2

**Світова середня вартість міжнародних грошових переказів
у четвертому кварталі 2013 р., %**

В країнах-донорах грошових переказів	Вартість, %	В країнах-реципієнтах грошових переказів	Вартість, %
Бразилія	9,65	Бразилія	10,97
Канада	10,79	Китай	11,13
Франція	10,43	Індія	7,86
Німеччина	9,31	Індонезія	6,53
Італія	7,28	Мексика	5,29
Південна Африка	18,16	Південна Африка	8,39
США	6,18	Туреччина	7,24

Джерело: розроблено автором за даними [8].

найдешевших, проте вартість грошових переказів у цьому коридорі продовжує падати. Коридори Японія, Франція і Німеччина → Індія є одними з найдорожчих коридорів грошових переказів в Індію. Найдорожчими коридорами грошових переказів (в доларах США) із розрахунку на 200 дол. США є такі:

- Південна Африка → Малаві – 21,13 дол. США;
- Південна Африка → Ботсвана – 20,19 дол. США;
- Південна Африка → Ангола – 19,77 дол. США;
- Південна Африка → Мозамбік – 19,18 дол. США
- Південна Африка → Зімбабве – 17,08 дол. США.

До найменш дорогих коридорів належать:

- Сінгапур → Таїланд – 1,20 дол. США;
- Сінгапур → Бангладеш – 1,94 дол. США;
- Об'єднані Арабські Емірати → Пакистан – 2,85 дол. США;
- Саудівська Аравія → Пакистан – 2,85 дол. США;
- Іспанія → Домініканська Республіка – 3,09 [8].

Водночас як сукупний обсяг грошових переказів є дуже великим, величина окремих переказів зазвичай досить незначна, переважну більшість грошових переказів мігрантів становлять дрібні перекази (у середньому 200 дол. США). Тому навіть невелике зменшення вартості переказів істотно впливає на одержувані суми. За підрахунками експертів Світового банку, зниження вартості грошових переказів на 5 % може заощадити до 16 млрд

дол. США на рік [8] і вплинути на збільшення суми відправлених переказів мігрантами.

Отже, щоб збільшити потоки міжнародних грошових переказів мігрантів як одного з основних джерел фінансування сталого розвитку, необхідно активізувати зусилля щодо розширення доступу до фінансових послуг, скорочення величезного цінового розриву між коридорами грошових переказів. Зниження світової середньої вартості грошових переказів допоможе країнам, що розвиваються, і країнам з низьким доходом досягти стійкого та збалансованого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доклад Межправительственного комитета экспертов по финансированию устойчивого развития [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/> – Назва з екрана.

Doklad Mezhpriavitel'stvennogo komiteta ekspertov po finansirovaniyu ustoychivogo razvitiya [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.un.org/> – Nazva z ekrana.

2. Курій Л. О. Макро- і мікроекономічні наслідки впливу грошових переказів міжнародних трудових мігрантів на економічний і людський розвиток / Л. О. Курій // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. – № 1 (13). – С. 161–165.

Kuriy L. O. Makro- i mikroekonomichni naslidki vplivu groshovih perekaziv mizhnarodnih trudovih migrantiv na ekonomichniy i lyudskiy rozvitok / L. O. Kuriy // Visnik Zaporizkogo natsionalnogo universitetu. – 2012. – № 1 (13). – S. 161–165.

3. Малиновська О. А. Перекази мігрантів з-за кордону: обсяги, канали, соціально-економічне значення / О. А. Малиновська. – Київ : НІСД, 2013. – 67 с.
Malinovska O. A. Perekazi migrantiv z-za kordonu: obsyagi, kanali, sotsialno-ekonomichne znachennya / O. A. Malinovska. – Kyiv : NISD, 2013. – 67 s.
4. Томашик Л. С. Оцінка впливу грошових переказів трудових мігрантів на соціально-економічне середовище в Україні / Л. С. Томашик // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 7 (134). – С. 28–33.
Tomashik L. S. Otsinka vplivu groshovih perekaziv trudovih migrantiv na sotsialno-ekonomichne seredovische v Ukrayini / L. S. Tomashik // Formuvannya rinkovih vIdnosin v Ukrayini. – 2012. – № 7 (134). – S. 28–33.
5. Овчарова Л. Грошові перекази міжнародних трудових мігрантів: світові тенденції / Л. Овчарова, В. Бодєко, Л. Хоменко // Дослідження міжнародної економіки : зб. наук. пр. – 2011. – Вип. 4 (69). – С. 101–110.
Ovcharova L. Groshovi perekazi mizhnarodnih trudovih migrantiv: svitovi tendentsiyi / L. Ovcharova, V. Bodeko, L. Homenko // Doslidzhennya mizhnarodnoyi ekonomiki : zb. nauk. pr. – 2011. – Vip. 4 (69). – S. 101–110.
6. Migration and Development Brief 23 [Електронний ресурс]. – October 6, 2014. – Режим доступу: <http://siteresources.worldbank.org/> – Назва з екрана.
7. Річний звіт Світового банку 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org>. – Назва з екрана.
Richniy zvit Svitovogo banku 2014 r. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.worldbank.org>. – Nazva z ekrana.
8. Remittance Prices Worldwide [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://remittanceprices.worldbank.org/en#>. – Назва з екрана.

Т. В. Кожухова, кандидат економічних наук (Криворожский економічний інститут ГВУЗ «Криворожский національний університет»). **Международные денежные переводы мигрантов как источник финансирования устойчивого развития.**

Аннотация. Цель статьи – раскрыть значения международных денежных переводов мигрантов как одного из источников финансирования устойчивого развития и исследования проблем доступности финансовых услуг денежных переводов. Раскрыто значение денежных переводов мигрантов как основного источника внешних средств для развивающихся стран. Определены проблемы доступности финансовых услуг с денежных переводов мигрантов, которые заключаются в недостаточном развитии финансовой инфраструктуры для осуществления переводов и высокой стоимости данной услуги. Необходимо расширять доступ к финансовым услугам, сокращать ценовой разрыв между коридорами международных денежных переводов. Снижение средней мировой стоимости денежных переводов поможет развивающимся странам добиться устойчивого и сбалансированного развития.

Ключевые слова: международные денежные переводы, устойчивое развитие, финансирование, финансовая инфраструктура.

T. Kozhukhova, Cand. Econ. Sci. (Kryvyi Rih Institute of Economics of the DVNZ (Public Higher Education Institution) of Kryvyi Rih National University). **International remittances by migrants as a source of financing for sustainable development.**

Summary. Objective – to show the value of international remittances by migrants as one of the sources of financing sustainable development, as well as to study issues regarding availability of financial services for remittances. The importance of remittances by migrants as a main source of external funding for developing countries has been shown. The problems of accessibility to financial services for remittances by migrants have been identified, which consist in the lack of development of the financial infrastructure for remittances as well as the high cost of the service. Conclusion: It is necessary to expand access to financial services and to reduce the price gap between the price bands of international remittances. Reducing the global average cost of remittances will help developing countries to achieve sustainable and balanced development.

Keywords: international remittances, sustainable development, financing, financial infrastructure.